

1

כמעט שלוש שנים חיכיתי שיואב יציע לי נישואין.
הוא לא עשה מזה דרמה גדולה. "טוב, נו בואי
נתחתן", הוא אמר, ואני שחיכיתי למשהו רומנטי, לאיזה
מטוס בשמים עם השלט "התנשאי לי", או מיצג כמו
בצופים עם כתובות אש, קיבלתי כוס קפה וביסקוויט
לוטוס שהוא פתח עבורי.

"זה רק בגלל שזה חשוב לך", הוא אמר, "כי מבחינתי
אפשר להמשיך ככה, אני לא צריך שאיזה רב יגיד לי ואני
אחזור אחרי תדבק לשוני לחכי אם אשכחך ירושלים.
את ירושלים אני לא שוכח ולגבי הלשון היא מתפקדת
יופי".

הוא אפילו לא קנה לי טבעת והוא בטח לא כרע ברך.
רק התיישב מולי במטבח שלנו וטבל את הביסקוויט
בקפה שלו ורגע לפני שכולו התמוסס פנימה הוא דחף
אותו לפיו.

זה לחלוטין לא היה מה שדמיינתי. חשבתי לעצמי
מה אני אספר לילדים שלנו. אבא הציע לאמא נישואין
במטבח ואכלנו ביחד ביסקוויטים והוא לא הרים אליי
את העיניים בכלל כשהוא אמר את זה?¹

*

¹ "כן, ילדים אהובים שלי, אבא שלכם לא באמת רצה להתחתן איתי, הוא
רק רצה להרגיע את אימא שלו שישבה לו על הוריד הראשי ומצצה לו את
הדם."

בכל שישי בערב כשהיינו מגיעים לאכול אצל הוריו, עדנה היתה מסתכלת עליו ומסתכלת על אחיו, שהיה צעיר ממנו בארבע שנים וכבר היו לו שלושה ילדים ופרצוף מסכן.

"טוב, מה את רוצה אמא? לאסף נולדו תאומים, זו לא חוכמה, תתעסקי בינתיים עם הילדים שלו ותעזבי אותנו בשקט".

ואז היתה מסתכלת עליי ויכולתי לראות את המחשבות שרצות לה בראש לפי הפרצופים שעשתה. ופעם שמעתי אותה אומרת לבעלה, "זאתי, הפרינססה הזאת לא תעשה לו ילדים, יותר מדיי חשוב לה הגזרה שלה, אתה שומע מוטי? מוטי? אתה שומע מה שאני אומרת לך?"

"כן, עדנה, אני שומע, אז מה את רוצה שאני אעשה? אני את שלי עשיתי".

הוא המשיך לקרוא בעיתון כשהקפה השחור שלו מונח על השולחן הקטן במרפסת, לוגם ממנו בקול מדי פעם. מוטי אהב לקרוא את כל המילים, כולל את מודעות האבל, כי אף פעם אי אפשר לדעת מה קרה ומי מת, ובגיל שלהם זה כבר לא היה עניין של מה בכך. "אנשים כבר מתו כמו זבובים", הוא אמר לאשתו.

*

"בוקר טוב מותק, איך ישנת?"

עדנה ראתה אותי יוצאת מחדר האמבטיה ומייד הלבישה חיוך על הפנים שלה. היא כנראה לא שמחה לב שנכנסתי לשם והיתה בטוחה שהפרינססה עדיין ישנה.

יואב יצא לרכוב על אופניים, זה היה הזמן היחיד שלו עם אחיו. קרן, אשתו של אסף, שחררה אותו לשלוש שעות ורבע ואחר כך הוא היה צריך להחזיר לה בדיוק את כל השעות והדקות ולא דקה אחת פחות.

שנאתי לישון אצלם בבית, אבל יואב אמר שזה כל כך משמח את אמא שלו ובשבילנו זה לא כזה סיפור, "אז אל תעשי מזה עניין, ליה, שימי כמה דברים בתיק ונלך". אצלו זה באמת היה כמה דברים, כי אמא שלו החזיקה עבורו כלי גילוח ואפטר-שייב ותחתונים וחולצות וגרביים, העיקר שיבוא. אצלי, כל יציאה מהבית הייתה עם כל הפרפומריה, הקרמים, המרכך לשיער, השמפו המיוחד לתלתלים, והפן, כי בלי פן אסור ללכת לשום מקום, גם לא למכולת.

באותו בוקר הבנתי שכל החום הזה שאמא שלו הפגינה כלפי וכלפי קרן היה מסכה שהיא הלבשיה על עצמה טוב טוב, כמו במשימה בלתי אפשרית כשמחליפים זהויות².

לא עניתי לה, רק חייכתי ונכנסתי לחדר שהיה פעם החדר של יואב ואמא שלו עדיין שמרה את הפוסטרים שלו מימי התיכון ולא הסכימה שנוריד אותם מהקיר.

גם כך הרגשתי נטע זר, עוף מוזר, סוג ב'. עדנה לא הבינה מה הוא מצא בשורצע הזאת, למה דווקא היא מכולן, כי הוא חכם, ונראה מצוין וגם מרוויח ברוך השם, יכול היה לקחת לפחות מלכת יופי.

² רק שאצלה זה היה באופן קבוע, מיד אחרי שהיתה מורחת קליניק, כי קליניק זה היפואלרגני ומעליו עוד מסכה עם משהו, ואז את המייק אפ, ואז את הפודרה והסומק. כי אישה חייבת להיות מטופחת, קודם כל בשביל עצמה, אחר כך בשביל בעלה, שלא ילך לחפש אתוונות בחוץ.

פעם היא אמרה את זה לאמא שלה, ולמרות שהיו לה מכשירי שמיעה מיוחדים היא התרגלה לצעוק ולחזור על מה שאמרו לה. אז באותו יום היא טבלה את עוגת השמרים שהיא הכינה בתוך הקפה ואמרה, "נו מה אכפת לך עדנה, העיקר שהילד מאושר. שוורצע זה יותר טוב מרוסיה, אני שמעתי שהרוסיות עכשיו תופסות את כל הבחורים הטובים, מוציאות להם את כל הכסף מהבלטות ולא מוכנות ללדת ילדים, כי ילדים כי זה משמין. עדיף זאתי."

"המשפחה שלהם היא משפחה חמה", כך סיפרתי לאדווה, כי יש להם יכולת לחמם את האווירה בקלות ובנחמדות עם כמה משפטים לא במקום. ארוחת ערב בימי שישי היתה מנדטורית ומי שלא הגיע נקנס. באותו שבוע הוא לא היה מקבל קופסאות של אוכל הביתה ובמקומן היה מקבל הרבה פרצופים דרך הטלפון. "נו, אז איך היה אצל ההורים של ליה?" הייתי שומעת אותה צועקת ויואב היה מזיז את הסלולארי שלו מהאוזן שלו ואומר באפטיות, "לא היינו אצל ההורים של ליה, אמא, היינו בבית".

"אני מבינה".

כאן היא הייתה עושה פאווזה כאילו היא משחקת כרגע את הנסיך המלט. "אז העדפתם להישאר בבית במקום לבוא לפה?"

"ליה היתה חייבת לנוח, היה לה שבוע קשה", הוא אמר.

ברגע שהמילים האלה עזבו את הפה שלו שאלתי את עצמי למה הוא לא מספר לה את האמת, למה הוא מפיל הכל עליי? למה הוא לא אומר לה שכל מה שהוא רצה

זה לשתות כמה וודקות עם חברים שלו בפלורנטיין,
ושגם אותי הוא השאיר בבית.

"אני מקווה שבשבוע הבא יהיה לה יותר קל", היא
ענתה לו, "כי אחרת אני אתקשר לפרופסורים שלה
באוניברסיטה שישחררו אותה מהמטלות הקשות קשות
שיש לה, כי בגללם אני לא רואה את הבן שלי".

"הכל בסדר, אמא", יואב המשיך לדבר באדישות
ובינתיים בדק את המיילים שנכנסו לו לתיבה ואפילו ענה
בין לביין לפחות על אחד.

בשלב הזה הרגשתי איך הדם שלי מתחיל להתחמם
למצב צבירה אדים. בלעתי רוק כי לא היה לי כוח לקום
להביא לעצמי מים, ואמרתי לעצמי, תרגעי ליה, הכל
טוב, עוד מעט תתחתנו ואת כבר תראי לה מה זה. היא
תתחנן לראות אותו, ואת תצטטי לה יועזב את אביו
ואימו ודבק באשתו והיו לבשר³ אחד.

*

"אז מה את אומרת"? יואב אמר. הוא קם מהכסא,
הניח את הספל בכיור, פתח את המים ומלא אותו עד
שהמים גלשו⁴.

פתאום ואני הבנתי שלא עניתי בכלל למה שהוא כינה
הצעת נישואין. כל כך הרבה זמן חיכיתי שהוא יאמר לי,

³ שתחנק היא והבשר בשויפים שלה. מי בכלל רוצה לאכול את זה? שתגיד
תודה שכבר שנתיים וארבעה חודשים אני מוחלת על כבודי וסותמת את הפה,
ועושה את עצמי כאילו לא שמעתי את כל מה שאמרה עליי, ואוכלת בשר קשה
שאמא שלי לא היתה מעזה לתת לכלבים של השכונה שלא יחנקו ויאשימו
אותה ברצח.

⁴ כי ככה אמא שלו לימדה אותו, אחרת יש כתמים על הספלים וזה ממש
חבל. הנה תראה את הספלים של סבתא מרתה, הכל בדיוק כמו ביום שהיא באה
עם האוניה, עוד לפני המלחמה, היה לה מזל גדול, ההורים שלה רצו שהיא
תשאר בגרמניה, אבל היא החליטה שהיא נוסעת לפלסטינה. הם נרצחו שם.

"ליה, אני רוצה שתהיי אשתי". הייתי מדמיינת בלילה שהוא אומר לי שכל החיים שלו חיכה לאישה כמוני, שאני אהבת חייו, שהוא לא מאמין איזה מזל נפל בחלקו, שהוא לא היה מוצא בחיים אישה טובה ויפה וחכמה ונפלאה יותר ממני.

במקום זה הוא הציע לי ביסקוויטים. שנתיים ושבעה חודשים חיכיתי והמחווה שלו שכללה פתיחה של הצלופן של שני ביסקוויטים ולא רק אחד, לא ממש ריגשה אותי עד דמעות ולכן גם לא צעקתי, "כן, אהובי". בבסקוויט השני נפער בי נקיק של נחל אכזב שפעם היה מלא במים ועכשיו כבר מתייבש לו לאיטו. ככה הוא, שכנעתי את עצמי. זה לא בגללי, הוא אדיש, זה האופי שלו, לא ממש אכפת לו מחתונות.

גם בחתונה של החברות שלי הוא היה נעמד בסוף כשכולם נדחפו לצלם את החופה בסלולארי שלהם. הוא החזיק בידו כוס גבוהה של שמפניה, ממתין שאני אפסיק לילל מרוב התרגשות ואמרח את כל האיפור שלי, וכשהטקס הסתיים, היה מתקרב אליי ואומר, "אני לא מביין על מה את בוכה". ומיד אחר כך, "טוב, היינו⁵?" "הוא לא בת", אמרה לי אדווה, "מה את רוצה, שהוא יבכה בחופות של חברות שלך? תאמיני לי, ליה, את לא רוצה גבר שבוכה בחתונות, מה נהייה מגברים היום? צריך גם קצת פאסון, כל המדינה הזאת רכיכות, איפה הגברים של פעם, עם ידיים פצועות מעבודת אדמה, חרושות סימני שמש וחתכים?"

"אדווה, את מדברת על אבא שלך, היום זה כבר לא ככה, גם בסיירת מטכ"ל מלמדים אותם שזה בסדר

⁵ אף פעם לא נשארנו לריקודים. מבחינתו של יואב זה בזבוז זמן, הוא רצה לקום מוקדם בבוקר לאימון בכריכה, אפילו למנה ראשונה לא נשארנו.

לבכות. ומה כל כך רע בזה, הם לא גוש של בשר, זה בכלל לא רע שיש שם רגשות בפנים.”

יואב התיישב בחדר העבודה. קבענו שהחדר יהיה של שנינו אבל קצת אחרי שעברנו לגור ביחד הוא השתלט עליו ואני מצאתי את עצמי עובדת בסלון. נכנסתי להתקלח, נעמדתי מול המראה הקטנה, טיפסתי על האמבטיה כדי שאוכל לראות עוד חלק בגוף שלי חוץ מהפנים.

כל ציצי שלי פנה לכיוון אחר. לאחד היתה פטמה שקועה, שרק לפני ארבע שנים הבנתי שככה קוראים לזה כשצילי ילדה את הבת שלה והסתבר לי שיש לנו בדיוק אותו הציצי. הציצי הימני דווקא הזדקר. כילדה הציצים האלה עשו לי צרות צרורות כי לכל החברות שלי היו ציצים שווים, עגולים, וזקופים ורק אצלי אחד הסתכל הצידה והשני לא הסתכל בכלל.

הבטן היתה רופסת, סימני הניתוח שלי⁶ היו בולטים על העור הכהה, למרות שהבטיחו לי שהם יחלשו עם הזמן זה לא השתפר מעולם.

ירדתי מהאמבטיה ורגע לפני שפתחתי את זרם המים יכולתי לשמוע אותו מדבר עם אח שלו. “אסף, תירגע” הוא אמר.

זה לא היה אופייני ליואב, שתמיד אמרתי שאם יודיעו לו שאבא שלו מת עכשיו אז הוא יגיד, “או.קי. אז אני אבוא יותר מאוחר, אל תדאגו זה יסתדר”.

⁶ בגיל 15 תקפו אותי כאבי בטן קשים, החום שלי עלה והתחיל לי דימום נוראי. אבא ג'קי מיד הבין מה קרה והכניסו אותי לחדר ניתוח בתל השומר. משום מקום הגיע תסביב שחלתי, ומה שהתחיל כלפרוסקופיה לבסוף הסתיים בסכין. הם לא הצליחו לסובב את השחלה והחליטו לפתוח כדי שלא יצטרכו לכרות אותה, לפני שנוצר נמק.

כשיצאתי מהמקלחת עם החלוק הכחול ומגבת מסובבת על הראש כמו אבועגילה, הוא עמד מאחורי הדלת והמתין לי עם הטלפון ביד.

לרגע שמחתי כי חשבתי שהנה הוא מחכה לי כדי להגיד לי שהוא אוהב אותי ועכשיו הוא יקח אותי בזרועותיו ישר אל המיטה ונתחרמן לנו עד אור הבוקר ובין לבין גם נזדיין ויהיה לי מה לספר לילדים שלנו.

במקום זה הוא אמר, "אסף התקשר, אשפזו את אבא שלי, אני נוסע לתל השומר". הוא לא חיכה שאני אשיב לו, לקח את המפתחות של המכונית ויצא מהבית.

"רגע", חכה שניה "צעקתי ויצאתי לחדר המדרגות עם החלוק, אבל הוא נעלם במעלית. הפשטתי מעליי את החלוק הכחול, לבשתי מכנסיים קצרים ואת החולצה הלבנה שקנינו בשוק בפעם האחרונה שהיינו בירושלים וככה בלי להסתרק, נכנסתי לכפכפים, יצאתי מהבית ונסעתי לתל השומר.

כל הדרך הוא דיבר בטלפון. כשסוף סוף הוא ענה לי הוא צעק, "מה את רוצה? את לא שומעת שאני בטלפון? למה את מטרטרת לי במוח?"

"מה קרה לאבא שלך?" צעקתי לו במהירות כדי שלא יחזור לטלפון.

"אני לא יודע, אני בדרך למיון, כולם שם".

2

כשהוא אמר "כולם", תיארתי לעצמי שה"כולם" כולל את אסף, קרן והילדים. לא דמיינתי שהם יזמינו גם את ההורים של קרן, את ציפורה, האחות הבכורה של אימא שלו, ואת השכנה שלהם רותי.

השארתי את המכונית ליד מכון הלב והלכתי את שאר הדרך ברגל. מצאתי אותם עומדים במסדרון, מחכים לרופא. אמא שלו רעדה כשהיא סיפרה שהיא מצאה אותו על הרצפה במקלחת מחוסר הכרה.

"ואני צעקתי", היא אמרה, ובכתה, "צעקתי 'מוטי מוטי', וכשהוא לא ענה צעקתי 'הצילו, אמבולנס' ואז רותי נכנסה הביתה וראתה אותי על הרצפה והכל היה דם. ככה מצאתי אותו, שוכב ערום וירד לו דם מהראש, ואני לא שמעתי כלום שהוא נפל ומי יודע כמה זמן היה שם עד שנכנסתי לראות למה הוא גומר לי את הדוד".

ואז היא הסתכלה עליי ואמרה, "לא אמרו לך שלא יוצאים עם ראש רטוב מהבית? עוד לבית חולים שיש פה את כל המחלות, אצלכם זה לא מסוכן? ורואים לך את החזיה, בפעם הבאה תשימי צבע גוף, לבן זה לא מתאים לך עם העור הזה שלך".

"די, אמא", יואב אמר לה וחיבק אותה לחיקו. "העבירו את מוטי לטיפול נמרץ, כנראה שבץ מוחי", היא צעקה למרתה בטלפון. "לא יודעת מה זה אומר, עכשיו יעשו לו בדיקות".

רק שלא ימות לי עכשיו, חשבתי בלב. עד שיואב כבר הציע, אני לא רוצה לחכות שנה עד שאני אלבש שמלה

לבנה ואעמוד מתחת לחופה. חששתי שבינתיים הוא יתחרט. ידעתי שעדנה לא תיתן לי לעשות חתונה כמו שצריך כי שנת אבל זו שנת אבל, ואין שום סיכוי בעולם הזה שאני לא ארקוד בחתונה שלי⁷.

שלושה ימים מוטי היה בטיפול נמרץ כשכולם מסביבו בתורנות, ועדנה רק בוכה על איך היא נתנה לו ליפול ככה באמבטיה ואם הוא היה מסכים לה לשים שם שטיח, אולי הכל היה בסדר היום. אבל הוא שנה שטיחים באמבטיה, "זה מסריח", הוא היה אומר לה. והיא היתה עונה לו ש"ברוך השם יש להם מכונת כביסה ושהיא לא צריכה לעשות שום דבר בפילה".

*

אחרי שלושה ימים מוטי החליט שמספיק לו, הוא סיים, היה נעים, היה נחמד, עכשיו הגיע הזמן להתקדם. עדנה השתטחה על הרצפה ויואב היה צריך להרים אותה כמו שסוחבים פצוע כדי שהיא תירגע. היא הכתה אותו בגב באגרופים ואסף רצה למות רק מהבושות של אמא שלו, כי כל הצוות רץ אליהם ושאלו אם להזמין פסיכיאטריה.

"לא צריך, אנחנו מסתדרים", יואב אמר ויצא איתה ככה על הגב שלו מבית החולים. במכונית הוא הידק את החגורה שלה, וכשנכנסו הביתה אמר לה, "שבי פה, אל תזווי, אנחנו נדאג להכל, את תבואי מחר להלוויה כמו אורחת".

⁷ מגיל שבע אני מפנטזת על השמלה שלי וההינומה, והתסרוקת שיעשו לי כשיגהצו לי את השיער המתולתל הזה ויקלעו אותו מאחור כמו בננה עם יהלומים בין לבין.

כמובן שהיא כן זזה והתקשרה מיד לידיעות אחרונות להכניס מודעת אבל של חצי עמוד, כדי שחס וחלילה אף אחד לא יפספס ואחר כך יגידו שלא שמעו על זה וגם לא היה כתוב בשום מקום.

הטלפון לא הפסיק לצלצל ואני נאלצתי לשמוע בדיוק את אותה השיחה עם כל אחד מהמתקשרים. עדנה התחילה את הסיפור מאותו יום עם הדוד והמים החמים והסתיים ממש עכשיו, כי ממש עכשיו הוא נפטר. "אני אומרת לך נעמי, כמו צדיק, ככה לקחו אותו ועוד לפני ראש השנה, שלא נצטרך לשבת שבעה, את מבינה איזה צדיק הוא היה".

"ליה, אל תזוזי ממנה", יואב אמר לי. "היא משוגעת, אני הולך לגמור את כל העניינים בבית חולים ואחזור כשאסיים".

הוא נישק אותי על השפתיים וזו היתה הנשיקה הראשונה שלנו מאז אותו יום שהוא הציע שנתחתן.

*

עדנה הוציאה את כל האלבומים הישנים מהבוידעם. "בואי תעזרי לי לטפס", היא אמרה ונתלתה עליי כשהיא עומדת על הסולם שהביאה מהמרפסת. "תחזיקי חזק עדנה", אמרתי, פוחדת שהיא תיפול ושהאשמה תיפול עליי. "אולי נחכה עם זה עד שאסוף יבוא?"

עדנה הביטה בי ואמרה, "הבעל שלי מת עכשיו, אני לא מחכה לראות אותו. מחר ישימו אותו בבור, את מבינה ליה, בבור", ושוב התחילה לבכות.

ריחמתי עליה, בפעם הראשונה מאז שנכנסתי אליהם הביתה. הרגשתי שהיא מסכנה ושלאף אחד לא מגיע לאבד את בן הזוג שלו. הם היו שלושים ושבע שנים נשואים, מהרגע שסיימה את התיכון ועד היום. "תחזיקי", היא צעקה לי והורידה שני אלבומים בכל פעם כשאני מחזיקה את הסולם ומעבירה לשולחן. כשהיא סיימה היו על השולחן לא פחות מעשרים ושלושה אלבומים.

יואב הגיע אחרי חצות, וכינתיים למדתי את ההיסטוריה המשפחתית שלו. אני חושבת שהיו שם תמונות שיואב לא היה מודע לקיומן. הסתכלתי על שניהם, על עדנה ומוטי, צעירים ורזים, מחייכים, עדנה בהריון עם יואב, ואחר כך יואב בעגלה ועדנה בהריון עם אסף, והנה סבתא מרתה, מחזיקה את יואב על הידיים, וסבתא רחל, אמא של מוטי שאף פעם לא שמעתי עליה שום דבר חוץ מזה שידעתי שלא היה לו אבא⁸. מסתבר שמוטי היה שחרחר, וגם לא היו לו כאלה גבות עבות ואזניים ארוכות. אומרים שהאזניים זה איבר שלא מפסיק לגדול בגוף האדם, ולמוטי היו אזניים עם תנוך ענק. מזל גדול שיואב קיבל את האזניים מהצד של עדנה.

ואז ראיתי מישהי שחשבתי שזיהיתי, אבל לא הייתי בטוחה. שאלתי את עדנה מי זאת היפה הזאת והיא הציצה ואמרה, "הגר, אחותי הקטנה". היא היתה לבושה בשמלה לבנה יפה, והיו לה פרחים על הראש. "איפה זה צולם?" שאלתי את עדנה. "בחתונה שלנו".

⁸ הוא נהרג באיזה היתקלות ורחל אף פעם לא התחתנה וגם לא סלחה לו שהשאיר אותה לבד.

”בחתונה שלכם הגר לבשה לבן?”
”כן, לא היה אכפת לי. למה, אצלכם זה אסור?”
”זה לא אסור, זה פשוט לא מקובל”⁹.

הגר היתה בת הזקונים. יצחק, אבא של עדנה, לא רצה יותר הריונות. הספיק לו שלוש בנות שהפכו אותו לאבו-אל-בנאת, אבל מרתה לא ויתרה. עם זאת, לקראת גיל 38 היא אמרה לו שהיא כבר זקנה ושאינ סיכוי שהיא תכנס להריון...

ואז הגר הגיעה.

קראו לה הגר כי היא נראתה גרה, אחרת מכל בנות המשפחה שהיו בעלות שיער שחור שופע. היא נולדה כמעט קירחת עם כמה שערות צהובות כמו של אפרוח ועיניים כחולות, ומרתה היתה צריכה להישבע שלהורים שלה היו עיניים כחולות כמו של הגר, אבל לא נשארה לה אפילו תמונה אחת מהם.

היא גם היתה פרועה, בעלת גוף קפיצי כמו נערת גומי ורוב הזמן בילתה בחוץ, משחקת עם הבנים. שלא כמו אחיותיה הבוגרות, יחסית עבות הבשר, השחרחרות וגדולות הגוף, הגר טמטמה את כולם בתלתלי הזהב שעיטרו את הראש שלה ובצחוק המתגלגל שלה.

היא לא הזכירה בכלום את משפחתה ולא אחת עלו קולות על אביה הביולוגי לעומת אביה הלא ביולוגי. הקולות הושתקו אבל כולם ניחשו, כולל יצחק, אבא של עדנה.

לקרן, אשתו של אסף, היתה פעם שיחה מלב אל לב על זה עם עדנה.

⁹ אם אחותי היתה לובשת לבן בחתונה שלי, הייתי מוציאה לה העיניים כמו שאמא שלי אומרת ושולחת אותה הביתה שתתלבש מהר.

”תבטיחי לי”, עדנה השביעה אותה, ”שאת לא מספרת כלום כי דברים כאלו לא מוציאים החוצה. אבל את, את כבר משפחה, אז אני סומכת עלייך שלא תספרי, כי את לא רוצה שהילדים שלך יצטרכו לענות על כל מיני שאלות שאנשים יתחילו לשאול אם תספרי”.

3

קרן באמת לא סיפרה לי כלום, עד שיום אחד היא שתתה קצת יותר מדיי. זה היה אחרי שהיא סיימה להניק את אלון ולפני שנכנסה להריון עם התאומים.

פעמיים בשנה עדנה ומוטי היו לוקחים את כל המשפחה לחופשה, לא משהו רחוק, העיקר שנהיה ביחד. "זה לא חשוב לאן נוסעים", עדנה אמרה וסגרה את מלון לגונה באילת. קרן כבר היתה מורגלת, אבל זו היתה הפעם הראשונה שהצטרפתי אליהם.

אסף ויואב היו משחקים סנוקר ושותים גרייגוס, ממש כמו בצ'רלי וחצי. מוטי ועדנה היו משגיחים על אלון, וקרן בדרך כלל הלכה לנוח. אהל בגלל שאני הייתי שם, לקחנו שמפניה והלכנו לחדר שלהם לרכל על כולם. אז היא סיפרה לי על הגר, ואמרה גם שהיא חושבת שהיא הבת של הרמן, הבעל של רבקה - החברה הכי טובה של מרתה.

"זה מעניין" אמרתי, ונשכבתי על המיטה הזוגית. "אסור לדבר על זה כי אם מרתה תשמע היא תשתגע" "מרתה לא פה", אמרתי אחרי שלקחתי שלוק מהשמפניה וקרן אמרה, "אני אספר לך אבל את נשבעת שזה לא יוצא ממך".
נשבעתי.

*

מרתה היתה אחת הנשים היפות שנראו בתל אביב של אז. כולם קראו לה גרטה גרבו כי היה לה מבטא זר ופנים

כמו של השחקנית. היא היתה הולכת ברחוב מתאימה את התיק לנעליים ותופרת לעצמה את החליפות. לא היו אז חליפות כמו של מרתה, זו היתה האופנה האחרונה שהגיעה מאירופה. את מלאכת התפירה למדה מאמא שלה כשהייתה יושבת לידה בלילות עד המלחמה.

את בעלה היא הכירה כשעבדה באחד מבתי הקפה בעיר. יצחק היה יושב שם בכל יום, מזמין תה וממתין שהיא תסיים את עבודתה. אחר כך היה מלווה אותה לביתה. היא התגוררה עם קרובי משפחה של הוריה ובגיל שמונה עשרה הציע שינשאו.

הם נישאו בחתונה צנועה, ומרתה התחילה לעבוד בקופת חולים. היתה שם אחות שהתחברה איתה, רבקה. היא היתה בלונדינית וגם היא, כמו מרתה, הגיעה מגרמניה. אני לא בטוחה אם גם היא התגוררה בהמבורג או שסתם בגלל הגרמנית התחברו.

רבקה הפכה להיות החברה הכי טובה של מרתה. גם בעלה, הרמן, היה יהודי גרמני שברח לפני המלחמה. הם היו מבוגרים ממרתה בכמה שנים, וכבר היו נשואים כמעט ארבע שנים לפני שמרתה ויצחק התחתנו. רבקה כנראה לא הצליחה להכנס להריון, כי מעולם לא היו להם ילדים.

כשהיא נפטרה בגיל 43 מהמחלה הרמן נשאר לבד. כל משפחתו נרצחה בשואה וחוץ מכמה קרובי משפחה רחוקים שהיו לו כאן בארץ הוא היה מאד בודד. מרתה ויצחק היו עבורו גם חברים וגם משפחה ולפעמים הוא היה מצטרף אליהם בחגים.

מכל הבנות, הרמן היה מחובר להגר במיוחד. באופן מפתיע, או שלא מפתיע בכלל, היה להם בדיוק את אותו צבע עיניים, שפתיים משורטטות ושיער בהיר.

אני חושבת שהוא ידע שהגר היא הבת שלו. אני חושבת שגם יצחק ידע, אבל לא אמר כלום. האגדה מספרת שביום הולדתה השתיים עשרה הגר שאלה את אמא שלה בשקט אם אבא מגיע גם לחגיגה שלה, ומרתה אמרה, "מה זאת אומרת? ברור שאבא מגיע". ואז הגר הסתכלה לה בעיניים ואמרה לה, "אבא הרמן".

מרתה השתיקה אותה ואמרה לה שהיא מדברת שטויות וששמור על הפה שלה ושכחיים שלה שלא תוציא את השטויות האלה כי אם מישהו ישמע שהיא ככה מדברת יאשפזו אותה וגם אבא יצחק ימות. אז שאת הדמיונות שלה תשמור לעצמה.

הגר כתבה על התקרית הזאת ביומן שלה, ומרים, האחות השלישית של עדנה, רצתה להחליף מצעים¹⁰ ואז גילתה את היומן מוחבא מתחת לכרית שלה. היא קראה את כל מה שהיא כתבה וסיפרה לעדנה. עדנה סיפרה לאחותה הגדולה, ציפורה, וככה כולם ידעו וכולם אמרו לכולם לא להגיד שום דבר לאף אחד.

הרמן התחתן אחר כך עם איזו אלמנה שהוא פגש. היו לה שלושה ילדים גדולים והרמן נכנס למשפחה שלהם והפך להיות הסבא של הנכדים.

אני חושבת שהוא נפטר לפני ארבע או חמש שנים, או יותר. כולם הגיעו להלוויה שלו, כולם בכו אבל הגר התפרקה לחתיכות שם¹¹.

קרן לגמה מהבקבוק ואז היתה דפיקה בדלת. אסף בא לראות לאן נעלמנו, ואני עניתי שקצת כאב לי הראש אז הלכנו לנוח ביחד.

¹⁰ מרים עדיין ישנה עם הגר באותו החדר כי לקחה זמן עד שהתחתנה.

¹¹ אני בטוחה שהוא השאיר לה משהו, להגר, אבל זה לא דובר מעולם.

”טוב בואו יש הופעה למטה”, הוא אמר ונכנס לשירותים.
”אף מילה”, קרן אמרה לי, ”אוי ואבוי אם ידעו שסיפרתי לך”.
”אל תדאגי, מפה לא יצא כלום”.

*

לא דיברתי מעולם על השיחה שהיתה לי עם קרן, אבל עכשיו, כשהאלבומים היו מונחים על השולחן, הייתה לי הזדמנות לחפש את הרמן.
ישבתי ליד עדנה וביקשתי שתספר לי על התמונות. היא שמחה שאני מתעניינת, חיפשתי את האלבום שנראה לי הכי ישן ולקחתי אותו לידי. עדנה היתה עסוקה בתמונות של מוטי, שלה ושל הילדים ואז ראיתי אותם.
זה צולם כנראה באיזה חג, כשכולם מסביב לשולחן. ציפורה, עדנה ומרים לבושות בשמלות בהירות, הגר עוד לא היתה, מרתה ויצחק עומדים. לידם יושב מישהו עם שיער בהיר, מחייך ומשלב את אצבעות ידיו, ולידו אישה עם שיער בהיר אסוף כמו שאני רציתי שיאספו לי בחתונה שלי, בננה כזאת מאחור.
עדנה ראתה אותי מתבוננת בתמונה במשך כמה דקות כשניסיתי למצוא את הדימיון בין הגר לבין האיש בתמונה. היא סגרה את האלבום שלי ואמרה, ”זה האלבום של אמא שלי, לא שלי. הנה, קחי את זה”. היא הושיטה לי את האלבום שבו רואים את יואב מונף על הכתפיים של אבא שלו. הוא נראה בן שלוש.

”זה כשהייתי בהריון עם אסף. תראי איזה חמוד יואב,
איזה ילד יפהפה הוא היה. את רוצה ילדים ליה, נכון?”
”בטח”, עניתי לה, ”לפחות שלושה.”
היא הסתכלה עליי וחייכה בפעם הראשונה מאז
שמוטי אושפז. לרגע חשבתי להגיד לה שיואב הציע לי
נישואין אבל לא אמרתי כלום.

לקניית עותק מודפס:

<https://did.li/rrqCN>

לקניית עותק דיגיטלי:

<https://did.li/gZMws>